

ALLMOGERUNDA I DALARNA

Sommarauktioner veckan lång!

Gagnefs auktionsvecka kan snart kallas etablerad. För tredje sommaren i rad träffas auktionsbesökare och antikintresserade i Gagnef för att under en vecka handla, prata antikviteter och kanske göra ett och annat fynd. A&A var med när det senast begav sig. Ett par gårdsauktioner hann vi också med att besöka.

Av INGE NILSSON (text och foto)

Originalmålade typisk limakista, 29x48 cm, som fått ett senare årtal år 1875. På baksidan är den nämligen på sedvanligt sätt signerad i drickaådringen med "1850 O Olsson" vilket betyder att den (och även det senare årtalet) är målad av Mill Olof Olsson d y (1817–1905) från Västra Årnäs, Lima. Slutpriset blev 4 000 kr i Gagnef.

En dräktväska hör till den kvinnliga folkdräkten även i Rättvik, där de oftast också är daterade med initialer och årtal. Här läser vi 1840 och 1850, vilket är relativt tidigt. Väskorna såldes på auktionen i Rättvik för 1 400 respektive 1 500 kr.

Sommartid är det gott om auktioner i Dalarna och ibland kan det dyka upp allmogeföremål av hög kvalitet. Nu är det dags att ge sig ut igen. Gagnefs auktionsvecka hålls i år 17–23 juli. Egentligen inleds den redan 16 juli med en Antikdag där antikexperten Jörgen Martinson svarar på besökarnas frågor.

Vi rapporterar från tre auktioner, en stor gårdsauktion i Nås, en tvådagars gårdsauktion i Rättvik och en under Gagnefs auktionsvecka. På gårdsauktionen i Nås såldes dödsboet efter Margit Israels. Auktionsförrättare var Skjutsgården i Vansbro. Här såldes inte bara gammalt bohag och jordbruksmaskiner utan också hela hus i form av ett härbre och en 1700-tals parstuga som var ditflyttad och ombyggd. Sommarens exklusivaste auktionsföremål, tre

originalmålade dörrar, kom från denna byggnad. Från Nås utvandrede man på 1800-talet till Jerusalem och på gården spelades det i början av 1900-talet in scener till en tidig filmatisering av Selma Lagerlöfs utvandrarepos.

På Bockgården i Sjurberg, Rättvik, höll Roland Pettersson auktion i två dagar på mängder av gamla möbler, bruksföremål av trä och järn samt dräktdelar. Just det genuina orörda sortiment som var så vanligt på 1980-talet och tidigare.

Under Auktionsveckan är det auktioner och andra aktiviteter på olika platser i Gagnef. Svarar för arrangemanget gör auktionsförrättarna Dalarnas Auktionsbyrå, Antikgömmen och Peters Auktioner tillsammans med Gagnefs kommun, företag och föreningar. Auktionen vi besökte hölls av Antikgömmen i

Huvudobjekt på auktionen i Nås var de fyra dörrar som tillverkats och målats av Hakmålarna, bröderna Hak Erik Olsson (1787–1862) och Hak Mats Olsson (1791–1887) från Hammarsbyn i Lima. Märkvärdigast är dörren med bilden av Karl XIV Johan, signerad 1822.

Tre av dörrarna, däribland kungadörren, köptes av Dalarnas Museum. I en annan gård i Nås har sedan hittats en dörr med drottning Kristina av samma målare. Priser: kungadörr 65 000 kr, dörr med rutnmöster 35 000 kr, dörr med kurbitser 24 000 kr, skåpdörr 10 000 kr.

Sommar på tunet. Roland Pettersson från Rättvik håller auktion på Bockgården i Sjurberg. Laggkärnen i olika storlekar klubbas för mellan 300 och 500 kronor styck.

Två nycklar läser det mycket gamla hänglåset och gör det till en ovanlig typ. Den lilla nyckeln är till för att låsa upp kläppen som döljer nyckelhålet. Slutpriset blev 14 000 kr i Gagnef.

Ett helt hus på auktion! Detta tvåvånings stolphärbre med fint profilerade vindskivor och originaldörr såldes i Nås för 56 000 kr. Vi får hoppas att det inte blir sommarstuga med uppsågade hål för större dörr och fönster. Parstugan som de målade dörrarna tidigare suttit i såldes för 61 000 kr.

Som en skulptur – för 300 kr. I Rättvik fanns den ålderdomliga logstegen som användes för att ta sig upp på höskullen i ladorna. Den har en mycket märklig inristning i form av en människofigur med kjol och krumelur på huvudet samt ett bomärke i form av en stjärna.

På gårdsauktionerna i Dalarna säljs ofta gamla dräktelar och på auktionen i Nås fanns flera delar till Nåsdräkten, bland annat denna jacka och två västar som såldes för 80 till 350 kr.

Föremål daterade på 1500-talet är mycket sällsynta även i Dalarna men i somras dök det upp ett mangeldon dekorerat med karvsnitt och daterat 1571. Initialerna verkar spegelvända, man var inte så skrivkunnig på den tiden, men kan uttydas Anna Persdotter. 2 000 kr i Gagnef.

Sällsamt & åldrigt i Dalarna

Nyckelharpan är ett gammalt sträng- och borduninstrument (bordun innebär medsvängande resonanssträngar) som återfinns redan på medeltida kyrkomålningar och var ett vanligt allmogeinstrument

på 1600-talet. Den är alltså äldre än fiolen som blev ett folkmusikinstrument först på 1700-talet. Så gammal är inte denna nyckelharpa utan troligen från första hälften av 1900-talet. 1 800 kr i Gagnef.

Så här långa bockbord – fem meter – är mycket ovanliga och den breda bommen tyder på hög ålder, så priset blev 36 000 kr. De två lika långa bockbordsbänkarna, en med raka ben och en med krumma ben, gick billigt för endast 1 000 kr tillsammans. Gårdsauktionen i Nås.

Kistor av denna typ förekommer i Dalarna och är tillverkade under 1500-, 1600- och 1700-talen. Modellen fanns redan på vikingatiden. De är inte zinkade utan har falsade hörn förstärkta med järnbeslag och som här ofta ett inkarvat rutmönster mot en svart bottenfärg. Låset med en överfallsklapp är av 1500-talstyp och detta exemplar har av expert daterats till just 1500-talet. 2 000 kr i Gagnef.

Hörnskåp daterat MAS (Mats Andersson) 1782, troligen målat av Örn Erik Ersson (1763–1818) från Övre Gärdssjö, Rättvik, i övergångsstil, det vill säga i skedet mellan rosmålning och fullt utvecklad kurbits. Skåpet klubbades för 11 000 kr i Gagnef.

Vändbänken eller vändsätet är en väldigt praktisk möbel. Man kan nämligen vända ryggsätet åt två håll – antingen satt man mot långbordet i feststugan eller mot den öppna spisen. Vändbänken är en åldrig möbelform i Sverige, den äldsta daterade är från 1616, men är nu ovanlig på auktioner. Denna såldes i Gagnef för 19 000 kr.